

Eesti Politsei Kutseühing

Teie: 03.04.2025 ja 15.04.2025

Meie: 29.05.2025 nr 2-1/228-3

Vastus pöördumisele

Lugupeetud Aare Siir

Esitasite Siseministeeriumile 3. aprillil selgitustaotluse mitmete Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) tegevust puudutavate küsimuste ja probleemide kohta ning 15. aprillil ka märgukirja, milles rõhutasite politseitöö raskust ning võrdse kohtlemise, ausa tööpanuse hindamise ja õiguspärase ootuse austamise olulisust.

Tänan Teid oluliste teemade fookuses hoidmise eest!

1. Küsimused politsei struktuuri ja juhtimispraktikate kohta

1.1. *Kui palju on PPA-s töötajaid, kes on seotud sisekoolitusega?*

PPA sisekoolitajad on töötajad, kelle ametijuhendijärgne ülesanne on koolitamine (näiteks instruktorid), juhivad enda juhitavas valdkonnas, teenuse omanikud enda teenusega seotud teemadel, arenduseksperdid enda arendatava teenusega seotud teemadel. Kõik sisekoolitajad on oma valdkonna eksperdid. Koolitajate arv sõltub nii koolitusvajadusest kui ka koolituse teemast ning konkreetset sisekoolitajate arvu on keeruline öelda.

1.2. *Kui palju on PPA-s töötajaid kelle ainuke tööülesanne on juhtimisfunktsioon ja kes kuulub tööandja või tööandja poolele ja kui palju on töötajaid kellel ei ole alluvaid?*

PPA-s on ainult juhtimisfunktsiooniga juhte 50 ning ca 4100 spetsialisti, kellel ei ole alluvaid.

1.3. *Kui palju on PPVS-ist tulenevaid juhtide ametikohti ning kui palju on struktuurides erineva taseme juhtide ametikohti ja muid juhtimisfunktsiooniga seotud ametikohti?*

Politsei ja piirivalve seaduse (PPVS) järgi on PPA-s spetsialisti ja juhi ametikohad. Juhi ametikohad jagunevad struktuuriüksuse juhi, büroo struktuuriüksuse juhi, lennusalga struktuuriüksuse juhi, prefektuuri büroo juhi, politseijaoskonna juhi, prefekti, büroo ja lennusalga juhi, peadirektori asetäitja ning peadirektori ametikohtadeks.

Politseiametnikud on keskastmejuhtidest 119 ning tippjuhtidest 9 juhti.

1.4. *Kas PPA struktuurid on otstarbekad ja ei esine topeltjuhtimist ning kas struktuur vastab PPVS regulatsioonile?*

Jah, PPA struktuurid on otstarbekad ning vastavad PPVS-i regulatsioonile.

1.5. Kas PPA struktuuride ametikohtade arvukus ja ametikohtade teenistusastmete jaotus on objektiivne ja otstarbekas ning motiveeriv?

Jah, PPA ametikohtade arv ja teenistusastmete jaotus on objektiivne, otstarbekas ja motiveeriv. Siseministrilt saadud volituse alusel kinnitab peadirektor PPA teenistuskohdade koosseisu, jaotuse ameti- ja töökohtadeks, nimetused, teenistuskoha tähtaegsuse ja koormuse, vajaduse korral struktuuriüksuse koosseisus allstruktuuriüksuste moodustamise ning teenistuskohdade liigituse teenistusgruppideks. Teenistuskohdade arvu kehtestamisel ja nende jaotuse otsustamisel võetakse arvesse politsei ülesandeid, riigieelarvest eraldatud raha, demograafilist olukorda, vajadust tõsta organisatsiooni efektiivsust jms.

Politseiametnike ametikohtade teenistusastmed määratakse vastavalt PPVS-ile, milles on sätestatud nii ametikoha teenistusastmed kui ka nende andmise tingimused.

1.6. Kas PPA juhtimisega ja politsei sisemiste tegevusega tegelevaid ametikohti on liiga palju võrreldes välitöö tegijatega?

Ei, PPA juhtimise ja sisemiste tegevustega tegelevaid ametikohti on proportsionaalselt võrreldes välitöö tegijatega.

1.7. Milliste PPA ametikohtadel töötavate isikute politseiametniku staatus vastab vajadusele ja millistel ametikohtadel töötavate isikute politseiametniku staatus ei lähtu vajadustest?

Politseiametnike ametikohad on PPA-s loodud vastavalt vajadustele.

1.8. Miks võimaldatakse PPA erinevates struktuurides erineva taseme juhtide ametikohtadel töötavad isikud politsei eripensioni väljateenimist kui see riivab otseselt politsei põhitöid tegevate tavapolitseiametnike õiglustunnet ja tekitatakse diskrimineeriv ning ebavõrdse kohtlemise olukord?

Kui juhi ametikoht on politseiametniku ametikoht, on tal õigus politseipensionile. Politseiametnikest juhid vastutavad konkreetse töövaldkonna eest, mis sageli eeldab politseilist ettevalmistust ning mis annab juhile sügavama arusaama politseitööst, protseduuridest ja seadustest.

2. Politsei sisesed tegevused, mis riivavad võrdse kohtlemise põhimõtteid

2.1. Miks saavad eripensioni aastaid välja teenida ka need politseiametnikud, kes ei täida politsei põhiülesandeid, vaid töötavad politseiametniku saatusega juhtimise- või tugiteenuste ametikohtadel millel seda staatust vaja ei ole?

Väga paljud juhtimis- ja tugiteenuste ametikohtadel töötavad politseiametnikud on varasemalt täitnud politsei põhiülesandeid ning vaatamata sellele, et nende praegune põhitöö võib olla juhtimine või tugiteenuse tagamine, käivad nad lisaks oma põhitööle patrullis ning kriiside puhul lisajõududena tänavatel. Selleks peavad nad vastama ka kõigile politseiametnikele kehtestatud rangetele tervise- ja kehalise ettevalmistuse nõuetele, läbima regulaarselt väljaõppe jms. Vt ka küsimuse 1.8. vastust.

2.1.1. Kas see on politsei eripensioni väljateenimise mõttega kooskõlas?

Jah, see on praeguses julgeolekuolukorras politseipensioni väljateenimise mõttega kooskõlas.

2.2. Kas PPA sisekoolituse alane tegevus vastab PPVS-ile ja milline on sellise koolituse tase või kvaliteet ja kas sisekoolitajad vastavad koolitaja kvalifikatsioonile?

Jah, PPA sisekoolituse alane tegevus vastab PPVS-ile ning sisekoolitajad vastavad kehtestatud nõuetele. Asutusesisene koolitaja on reeglina oma ala ekspert, kellele on antud lisafunktsiooniks teiste kolleegide koolitamine. Selline koolitustegevus ei ole taseme- ega täienduskoolitus TäKS-i mõistes ega nõua koolitaja kvalifikatsiooni.

PPA-s on välja töötatud koolituspõhimõtted, milles on sõnastatud ka sisekoolituse kvaliteedinõuded.

2.2.1. Kes vastutab koolituse ja selle programmi ning koolitajate ja koolituse tulemuste eest?

Koolituse programmi ja tulemuste eest vastutab eelkõige sisekoolitaja ise vastavalt oodatavatele õpiväljunditele. PPA koolituspõhimõtete kohaselt on PPA sisekoolitaja teenistuja, kellel on valmisolek PPA vajadustest lähtuvalt oma ekspertteadmisi jagada professionaalsel tasemel teiste teenistujatega. Sisekoolitaja võtab vastutuse professionaalse enesearendamise eest, seda nii koolitatava valdkonna kui ka koolitaja kompetentside osas.

2.3. Miks PPA siseselt koostatud juhtide ja spetsialistide ametikohtade ametijuhendid on oma olemuslikult erinevad ning tekitavad lisatasude maksmise osas juhtidele oluliselt suuremaid võimalusi kui spetsialistidest tavatöötajatele?

Avaliku teenistuse seaduse § 52 lõike 1 kohaselt määratakse ametijuhendis ametikoha teenistusülesanded, ametniku haridusele, töökogemusele, teadmistele ja oskustele kehtestatud nõuded ning summeeritud tööaja, valveaja või öötöö kohaldamise korral sellekohane märke. Juhtide ja spetsialistide teenistusülesanded on erinevad ning nii kajastuvad need ka ametijuhendites. Ametijuhendites ei reguleerita lisatasude maksmist, seega ei saa ametijuhendid tekitada lisatasude maksmise osas juhtidele suuremaid võimalusi, kui spetsialistidele.

3. Politsei õigustoimingute järelkontrolli probleemid

Politsei õigustoimingute kontrolliks on õigusaktides ette nähtud erinevaid võimalusi mh prokuratuuri kontrollimehhanismid, õiguskantsleri ja kohtulik järelevalve. Siseministeeriumil on teatud juhtudel võimalik alata distsiplinaarmenetlus või teenistuslik järelevalve. Kontrolli teostamise vajadus tuleb otsustada juhtumipõhiselt. Ministri ülesanne on poliitika kujundamine ning vastutuse kandmine oma valdkonna (näiteks siseministeeriumi ja selle allasutuste, sh PPA) töö eest. Ministri huvi on loogiline ja vajalik järelevalve osa, kuid see peab olema tasakaalus ametnike sõltumatusega.

4. Politsei tegevuse avalikkus ja dokumentide salastamine

4.1. Millised kriteeriumid on kehtestatud, et saaks eristada avalikku ja salastatud teavet politsei tegevuses?

Teabe asutusesiseseks kasutamiseks või riigisaladusega kaitstuks tunnistamist reguleerivad avaliku teabe seadus, riigisaladuse ja salastatud teabe seadus, selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrus „Riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitse kord“ ning politsei ja piirivalve seadus.

4.2. Miks esineb praktikat, kus osaliselt salajasi dokumente märgistatakse tervikuna salajaseks?

PPA-s tehakse märged dokumentidele vastavalt sellele, kas need on asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud või riigisaladusega kaitstud. Kui dokumendi erinevad osad sisaldavad erineva tundlikkusega infot, siis tehakse dokumendile ka erinevad märged.

4.3. Kes vastutab alusetult salastatud dokumentidega seotud asjaajamise eest ning millised on selleks ettenähtud järelevalvemehhanismid?

Iga PPA töötaja, kes puutub kokku ükskõik millise infoga, vastutab selle eest, et dokumendile oleks tehtud õige märg. Meil ei ole infot sellise praktika kohta, et töötaja teeks dokumendile märke ilma õigusliku aluseta.

PPA-s töötavad salastatud teabe kaitse spetsialistid, kelle põhiülesanneteks on salastatud teabe kaitse teostamine, korraldamine ja järelevalve. Lisaks nõustavad andmekaitseametnikud isikuandmeid töötlevaid teenistujaid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2016/679 ning isikuandmete kaitse seadusest tulenevate nõuete järgimisel ning teostavad kontrolli nende täitmise üle.

5. Avalik arvamus ja ajakirjanduse roll

Seadused, näiteks kriminaalmenetluse seadus, sätestavad, et kohtueelse menetluse andmed on üldjuhul salajased (näiteks uurimise käigus kogutud tõendid, tunnistajate ütlused, kahtlustatavate isikuandmed) kuna selle avalikustamine võib kahjustada nii uurimise käiku kui ka isikute õigusi (näiteks süütuse presumptsiooni). Sellest tulenevalt on vastutavad need, kes jagavad menetlusinfot ilma vastava loata või õigustuseta, olgu selleks uurijad, prokurörid, politseiametnikud või teised menetluses osalejad, kes peaksid infot hoidma konfidentsiaalsena. Seega peamine vastutus info lekke eest lasub nendel, kes menetlusinfot ilma loa või seadusliku aluseta levitavad. Samas ajakirjanikel on kohustus hinnata info avalikustamise mõju ja austada seadusi ning eetikanorme.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Miilits
kantsler